

Kabinet Zaštitnika	020/241-642
Savjetnici	020/225-395
Centrala	020/225-395
Fax:	020/241-642
E-mail:	ombudsman@t-com.me www.ombudsman.co.me

Broj: 01-151/23
Podgorica, 6. jun 2023. godine
VR/VR

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, na osnovu čl. 41 st. 1 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG", br. 42/11, 32/14, 21/17) i čl. 41 Pravila o radu Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG", br. 53/14), sproveo je ispitni postupak po pritužbi XX i XX, koja je podnijeta preko punomoćnika XX, advokata iz Podgorice, pa nakon sprovedenog postupka daje sljedeće

MIŠLJENJE

I UVOD

1. Postupak pred Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore odnosi se na postupanje Višeg suda u Podgorici, u krivičnom predmetu tog suda poslovne oznake Ks.br. XX/20, koje postupanje, po navodima pritužbe, ima za posljedicu da je podnosiocima iste, XX i XX, optuženim licima u navedenom predmetu, povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz čl. 32 Ustava Crne Gore i čl. 5 i 6 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i povrijeđeni čl. 30 st. 4 i čl. 35 Ustava Crne Gore.

II ČINJENICE/OKOLNOSTI PREDMETA

2. Činjenice utvrđene na osnovu navoda punomoćnika podnosioca pritužbe, izjašnjenja Višeg suda u Podgorici, te cjelokupne dokumentacije koja egzistira u spisima predmeta, mogu se sublimirati na sljedeći način.

3. Optužnicom Specijalnog državnog tužilaštva Kt-S br. XX/20 od 28. maja 2021. godine, između ostalih lica, okrivljenima XX i XX stavljeno je na teret da su izvršili krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije iz čl. 401a st. 2 u vezi st. 1 i 6 Krivičnog zakonika Crne Gore i krivično djelo izazivanje opšte opasnosti putem podstrekavanja iz čl. 327 st. 1 u vezi čl. 24 st. 1 Krivičnog zakonika Crne Gore.

4. Rješenjem vanraspravnog krivičnog vijeća Višeg suda u Podgorici Kvso.br. XX/20 od 8. oktobra 2021. godine potvrđena je optužnica Specijalnog državnog tužilaštva Kt-S br. XX/20 od 28. maja 2021. godine.

5. Predsjednik Višeg suda u Podgorici, uz akt IV-1 Su.br. 31/23 od 3. aprila 2023. godine, dostavio je Zaštitniku izjašnjenje postupajućeg sudije XX u kojem je navedeno sljedeće: da je predmet Ks.br. XX/20 zadužio dana 12. januara 2023. godine i da se isti vodi po optužnici Specijalnog državnog tužilaštva Kt-S. XX/20 od 28. maja 2021. godine, koja je potvrđena rješenjem vanraspravnog krivičnog vijeća ovog suda Kvso.br. XX/20 od 8. oktobra 2021. godine i optužnici Specijalnog državnog tužilaštva Kt-S. XXX/20 od 26. maja 2021. godine, koja je potvrđena rješenjem vanraspravnog krivičnog vijeća ovog suda Kvso.br. XX/21 od 15. septembra 2021. godine; da je dana 17. novembra 2021. godine donijeto rješenje o spajanju postupka Kvs. br. XXX/21 od 17. novembra 2021. godine, kojim su spojeni postupci koji se vode pod posl. br. Ks.XX/20 i Ks.XX/21, i određeno da se sprovede jedinstveni krivični postupak pod posl. br. Ks.XX/20; da je predsjednica sudećeg vijeća – sudija XX dana 25. novembra 2021. godine donijela naredbu za zakazivanje glavnog pretresa, kojom je određeno da će se glavni pretres u ovom postupku održati dana 10. marta 2022. godine, koji je odložen zbog činjenice da je pomenuta sudija izabrana za sudiju Apelacionog suda Crne Gore; da je dana 12. aprila 2022. godine, postupajući predsjednik vijeća – sudija XX donio naredbu za zakazivanje glavnog pretresa, kojom je određeno da će se glavni pretres u ovom postupku održati dana 18. maja 2022. godine; da je glavni pretres zakazan za dan 18. maj 2022. godine odložen zbog činjenice da na pretres nijesu pristupili okrivljeni XX, koji se po obavještenju branioca, advokata XX, nalazio u Zatvoru Bijelo Polje, a da mu je pritvor određen u ovom predmetu, te da nije pristupio ni advokat XX, kao branilac okrivljenog XX, kojem se shodno rješenju krivičnog vijeća Višeg suda u Podgorici Kvs.br.XX/21 od 1. februara 2022. godine sudi u odsustvu, iako je sud u dva navrata uputio poziv za taj glavni pretres, a koji pozivi su se vratili neuručeni uz konstataciju da je adresa nedovoljna, te da je na tom ročištu glavnog pretresa kao termin narednog glavnog pretresa određen dan 21. jul 2022. godine; da je glavni pretres zakazan za dan 21. jul 2022. godine odložen zbog činjenice da na to ročište nijesu pristupili branilac okrivljenih XX i XX, advokat XX i branilac okrivljenog XX, advokat XX, koji su o terminu održavanja tog glavnog pretresa bili uredno obaviješteni, kao ni branilac okrivljenog XX, advokat XX, za koga u spisima predmeta nije bilo dokaza da mu je uručen poziv za taj glavni pretres; da je na ročištu glavnog pretresa od 21. jula 2022. godine kao termin narednog glavnog pretresa određen dan 8. novembar 2022. godine; da su glavni pretresi koji su bili zakazani za dane 8. novembar 2022. godine, 17. novembar 2022. godine i 21. novembar 2022. godine odloženi zbog činjenice što je na ročištu glavnog pretresa od 8. novembra 2022. godine, od strane sudećeg vijeća ocijenjeno da nijesu ispunjeni uslovi za početak glavnog pretresa do dostavljanja zapisnika o saslušanju okrivljenih XX, XX i svjedokinje XX, pred Tužilaštvom za organizovani kriminal Republike Srbije, imajući u vidu da je obavljeno saslušanje navedenih lica i da je postupajuća specijalna tužiteljka XX obaviještena da će ti zapisnici SDT-u biti dostavljeni u najkraćem roku; da je naredni glavni pretres bio zakazan za dan 15. februar 2023. godine, koji pretres je odložen zbog činjenice da je došlo do promjene sastava sudskog vijeća i da zbog obimnosti spisa predmeta od dana kada mu je predmet dodijeljen u rad, do dana održavanja tog glavnog pretresa, sudija XX, kao predsjednik vijeća i članovi sudećeg vijeća nijesu uspjeli da se upoznaju sa cjelokupnim spisima predmeta, kao i zbog činjenice da je toga dana, kao postupajući predsjednik vijeća – sudija, sudija XX imao zakazane glavne pretrese u četiri “K” predmeta, od kojih je jedno bilo u istom terminu kao i

ročište glavnog pretresa u predmetu Ks.br.XX/20; da je o razlozima odlaganja glavnog pretresa obavijestio stranke koje su bile prisutne na tom ročištu glavnog pretresa, uz napomenu da će o terminu održavanja narednog ročišta glavnog pretresa biti upoznate putem uručenja poziva, nakon donošenja naredbe za zakazivanje glavnog pretresa. Postupajući sudija je u predmetnom izjašnjenju naveo i da je pored predmeta poslovne oznake Ks. XX/20, koji mu je dodijeljen u rad dana 12. januara 2023. godine, dobio još jedanaest predmeta iz nadležnosti Specijalnog odjeljenja za organizovani kriminal, korupciju, terorizam i ratne zločine, a da je pored toga imao preko šezdeset predmeta koji nose poslovnu oznaku "K" i četrdeset devet predmeta koji nose oznaku "Kž", tako da zbog prethodno zakazanih glavnih pretresa, odnosno sjednica drugostepenog vijeća u tim predmetima, nije imao mogućnost da odredi termin održavanja glavnog pretresa u postupku Ks.br. XX/20.

6. Zaštitniku je za potrebe predmetnog postupka, od strane punomoćnika podnosilaca pritužbe dana 21. marta 2023. godine dostavljeno rješenje Višeg suda u Podgorici Kvs.br. XX/23 od 2. februara 2023. godine kojim je, između ostalih, produžen pritvor okrivljenima XX i XX, određen rješenjem vijeća ovog suda Kvs.br. XX/21 od 8. februara 2021. godine, a produžen rješenjima vijeća ovog suda Kvs.br. XXX/21 od 8. marta 2021. godine, Kvs.br. XXX/21 od 8. aprila 2021. godine, Kvs.br. XXX/21 od 7. maja 2021. godine, Kvs.br. XXX/21 od 2. juna 2021. godine, Kvs.br. XXX/21 od 6. jula 2021. godine, Kvs.br. XXX/21 od 6. septembra 2021. godine, Kvs.br. XXX/21 od 6. oktobra 2021. godine, Kvs.br. XXX/21 od 6. decembra 2021. godine, Kvs.br. XX/22 od 4. februara 2022. godine, Kvs.br. XXX/22 od 4. aprila 2022. godine, Kvs.br. XXX/22 od 3. juna 2022. godine, Kvs.br. XXX/22 od 3. avgusta 2022. godine, Kvs.br. XXX/22 od 3. oktobra 2022. godine i Kvs.br. XXX/22 od 2. decembra 2022. godine, i po ovom rješenju ima trajati do dalje odluke suda.

7. Punomoćnik podnosilaca pritužbe je dostavljajući prethodno navedeno rješenje Višeg suda u Podgorici, obavijestio Zaštitnika da se oba okrivljena i dalje nalaze u pritvoru, bez zakazanog glavnog pretresa do dana 21. marta 2023. godine.

III RELEVANTNI DOMAĆI I MEĐUNARODNI PROPISI

A. Ustav Crne Gore ("Sl. list CG", br. 1/07, 38/13)

Član 32

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.

B. Zakonik o krivičnom postupku ("Sl. list CG", br. 57/09, 49/10, 47/14, 2/15, 35/15, 58/15, 28/18, 116/20, 145/21)

Član 15

- (1) Okrivljeni ima pravo da, u najkraćem roku, bude izveden pred sud i da mu bude suđeno bez odlaganja.
- (2) Sud je dužan da postupak sprovede bez odugovlačenja i da onemogući svaku zloupotrebu prava koja pripadaju licima koja učestvuju u postupku.
- (3) Trajanje pritvora, odnosno drugih ograničenja slobode mora biti svedeno na najkraće potrebno vrijeme.

Član 174

(1) Pritvor se može odrediti samo u slučajevima propisanim ovim zakonikom i samo ako se ista svrha ne može ostvariti drugom mjerom, a neophodan je radi nesmetanog vođenja postupka.

(2) Dužnost je svih organa koji učestvuju u krivičnom postupku i organa koji im pružaju pravnu pomoć da postupaju sa posebnom hitnošću ako se okrivljeni nalazi u pritvoru.

(3) U toku cijelog postupka pritvor će se ukinuti čim prestanu razlozi na osnovu kojih je bio određen.

Član 304

(2) Predsjednik vijeća će odrediti glavni pretres najkasnije u roku od dva mjeseca nakon potvrđivanja optužnice. Ako u ovom roku ne odredi glavni pretres, predsjednik vijeća će obavijestiti predsjednika suda o razlozima zbog kojih glavni pretres nije određen. Predsjednik suda će, po potrebi, preduzeti mjere da se glavni pretres odredi.

Član 329 stav 1 i 4

(1) Glavni pretres koji je odložen mora iznova početi, ako se izmijenio sastav vijeća.

(4) Ako se glavni pretres održava pred drugim predsjednikom vijeća, glavni pretres mora iznova početi i svi dokazi se moraju ponovo izvesti.

C. Zakon o sudovima ("Sl. list CG", br.11/15, 76/20)

Član 5

Relevantni dio ovog člana glasi:

Svako ima pravo na nepristrasno suđenje u razumnom roku...

Član 30 stav 2

Predsjednik suda organizuje rad u sudu, vrši raspored poslova i preduzima mjere radi urednog i blagovremenog izvršavanja poslova u sudu.

D. Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG", br.42/11, 32/14, 21/17)

Član 41

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje.

E. Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 1

Visoke strane ugovornice jemče svim licima pred svojom jurisdikcijom prava i slobode određene u dijelu I ove Konvencije.

Član 5

Relevantni dio ovog člana glasi:

3. Svako ko je uhapšen ili lišen slobode prema odredbama stave 1 (c) ovog člana mora odmah biti izveden pred sudiju ili drugo službeno lice zakonom ovlašteno da vrši sudsku vlast i mora imati pravo na suđenje u razumnom roku ili na puštanje na slobodu do suđenja.

Član 6

Relevantni dio ovog člana glasi:

1. Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona.

IV PRAVO

8. Obrazlažući povrede prava bliže navedenih u uvodu ovog Mišljenja, punomoćnik podnosilaca pritužbe je dijelom pritužbe u bitnom naveo da je podnosiocima – okrivljenim licima određen pritvor u februaru mjesecu 2021. godine, te da više od dvije godine od podizanja optužnice SDT-a, bez svoje krivice, nijesu u mogućnosti da iznesu odbranu, iz svih razloga bliže navedenih u pritužbi, te da nijedan od kriterijuma koje Evropski sud za ljudska prava uzima u obzir prilikom odlučivanja da li je prekoračen razumni rok ne opravdava neodržavanje niti jednog glavnog pretresa za više od dvije godine, dok je dijelom pritužbe osporio rješenja Višeg suda u Podgorici kojima je produžavan pritvor podnosiocima, s tim u vezi ukazujući na relevantnu praksu Evropskog suda za ljudska prava.

9. Shodno članu 17 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore Zaštitnik je ovlašćen da postupa po pritužbama koje se odnose na rad sudova u slučaju odugovlačenja postupka, zloupotrebe procesnih ovlašćenja ili neizvršavanja sudskih odluka, pri čemu nema mandat da ispituje zakonitost-pravilnost akata koje je organ, u konkretnom slučaju sud, donio u vršenju svojih zakonskih nadležnosti.

10. Polazeći od citirane zakonske nadležnosti u odnosu na odugovlačenje sudskog postupka, a imajući u vidu da se pritužbom, između ostalog, ukazuje na neažurnost Višeg suda u Podgorici, u dijelu neodržavanja glavnog pretresa u dužem vremenskom periodu, te s tim u vezi kršenje ljudskih prava i sloboda podnosilaca pritužbe, Zaštitnik je predmetnu pritužbu razmatrao sa aspekta prava na suđenje u razumnom roku iz čl. 32 Ustava Crne Gore i analogno tome čl. 6 st. 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem: EKLJP).

a) Navodna povreda prava na suđenje u razumnom roku iz člana 32 Ustava Crne Gore i člana 6 stav 1 EKLJP

1) Opšti principi – Relevantna načela

11. Pravo na suđenje u razumnom roku, kao dio prava na pravično suđenje, garantovanog članom 6 stav 1 EKLJP se odnosi na različite vrste sudskih postupaka i ima uticaja i na ostale komponente koje utiču na to da suđenje bude pravično.

12. Osnovna premisa od koje se pošlo prilikom ustanovljenja prava na suđenje u razumnom roku je ideja prema kojoj spora pravda predstavlja izigravanje pravde i samog prava na pravično suđenje, pa zbog toga to pravo postoji kako u interesu lica o čijim se pravima i obavezama odlučuje ili protiv koga se vodi određeni postupak (subjektivna komponenta), tako i u interesu pravne sigurnosti i vladavine prava uopšte (objektivna komponenta).

13. Efikasno vođenje krivičnog postupka može biti u interesu svih učenika u postupku, pa je titular prava na suđenje u razumnom roku i okrivljeni u krivičnom postupku.

14. Krivični predmeti generalno zahtjevaju veći stepen hitnosti od građanskih predmeta i taj standard je stroži kada se okrivljeni nalazi u pritvoru¹.

15. Smisao prava na suđenje u razumnom roku je da zaštiti konkretnog pojedinca od stresa koji trpi zbog svoje nesigurne pravne situacije, ali i generalno, da obezbijedi sprovođenje pravde bez odugovlačenja, što bi ugrozilo njenu djelotvornost i kredibilitet². Evropski sud za ljudska prava je u više predmeta ukazao da je odgovornost na domaćim sudovima da urade sve da se izbjegne nepotrebno kašnjenje u postupanju³.

16. Prilikom ocjene da li se dužina sudskog postupka može smatrati razumnom, Sud je ustanovio sljedeće kriterijume: složenost pravnih i faktičkih pitanja konkretnog slučaja, ponašanje podnosioca predstavke, ponašanje sudskih i administrativnih organa tužene države i značaj pitanja koje se raspravlja pred Sudom za podnosioca predstavke. Navedeni kriterijumi mogu se svrstati u dvije grupe. Prvu čine kriterijumi koji se tiču prirode predmetnog spora (kriterijumi u pogledu složenosti pravnih i faktičkih pitanja konkretnog slučaja i značaja pitanja koje se raspravlja pred Sudom za podnosioca predstavke), a drugu grupu čine kriterijumi u vezi sa ponašanjem učesnika u predmetnom sporu (ponašanje podnosioca predstavke i ponašanje sudskih i administrativnih organa tužene države), pri čemu kriterijumi koji se tiču ocjene razumnosti dužine sudskog postupka nijesu čvrsti i zavise od okolnosti slučaja.

17. Jedan od parametara uzimanih prilikom procjene složenosti slučaja je veliki broj optuženih, a koju okolnost je Evropski sud za ljudska prava cijenio u predmetu *Angelucci protiv Italije*⁴, kada je konstatovao da je navedeni slučaj bio složen zbog velikog broja optuženih, međutim, smatra da je zbog perioda neaktivnosti domaćeg suda u navedenom slučaju ipak došlo do povrede člana 6 stav 1 Konvencije.

18. Uopšteno, složenost postupka su najčešće pitanja procesnog karaktera, kakva su npr. spajanje i razdvajanje predmeta, veći broj okrivljenih ili svjedoka, smrt stranke u postupku itd.

19. U krivičnim stvarima se za razliku od građanskih predmeta ne može očekivati od podnosioca predstavke da aktivno saraduje sa sudom u ubrzanju postupka koji može dovesti do njegove osude. Zbog toga, propust podnosioca da doprinese ubrzanju postupka u krivičnim stvarima nema odlučujući značaj prilikom procjene razumnosti dužine trajanja postupka⁵.

20. Kao osnovni princip u procjeni ponašanja sudskih i administrativnih organa tužene države Sud je ustanovio pravilo da “samo ona odugovlačenja za koja je država odgovorna mogu da opravdaju zaključak da je prekoračen razumni rok”⁶.

¹ Predmet *Abdoella protiv Holandije*, predstavka br. 12728/87, presuda od 25. novembra 1992. godine, stav 24.

² Stav Suda u predmetu *Bottazzi protiv Italije*, predstavka br. 34884/97, presuda od 28. jula 1999. godine.

³ Predmet *Vernillo protiv Francuske*, predstavka br. 11889/95, presuda od 20. februara 1991. godine, stav 38.

⁴ Predmet *Angelucci protiv Italije*, predstavka br. 12666//7, presuda od 19. februara 1992. godine, stav 15.

⁵ Predmet *Deumeland protiv Njemačke*, predstavka br. 9384/81, presuda od 29. maja 1986. godine, Serija A, No. 100.

⁶ Predmet *Napijalo protiv Hrvatske*, predstavka br. 66485/01, presuda od 13. novembra 2003. godine, stav 6.

21. Česte izmjene u sastavu sudskih vijeća mogu biti razlog za produžetak sudskog postupka, zbog čega odgovornost leži na sudskim organima tužene države, a što je Sud utvrdio u presudi u predmetu *Simonavičius protiv Litvanije*⁷.

22. Preopterećenost domaćih sudova predmetima ne može se uzeti kao opravdanje za državu, ako nije navedena nijedna mjera koja je preduzeta u cilju rješavanja ovog problema.

23. U krivičnom postupku zahtjev za poštovanje razumnog roka povezan je sa poštovanjem čl. 5 st. 3 Konvencije koji propisuje da “svako ko je uhapšen ili lišen slobode shodno odredbama stava 1c ovog člana biće bez odlaganja izveden pred sudiju ili drugo lice zakonom određeno da obavlja sudske funkcije i imaće pravo da mu se sudi u razumnom roku ili da bude pušten na slobodu do suđenja”. Ova povezanost ogleda se u tome što ukoliko dođe do neposrednog produženja sudskog postupka, pritvor pre suđenja može biti nezakonit, jer se ne može smatrati da je pritvor u skladu sa čl.5 st.3, ako vrijeme njegovog trajanja nije više razumno⁸.

2) Primjena navedenih principa na konkretan predmet

24. Vraćajući se na konkretan predmet, Zaštitnik konstatuje da je u krivičnom predmetu Ks.br. XX/20, koji se vodi kod Višeg suda u Podgorici po optužnici Specijalnog državnog tužilaštva Kt-S. XX/20 od 28. maja 2021. godine, a nastalog, kako je to prethodno navedeno, spajanjem krivičnih predmeta poslovne oznake Ks.br. XX/20 i Ks.br. XX/21, računajući period zaključno sa danom dostavljanja izjašnjenja Zaštitniku od strane tog suda (3. april 2023. godine), zakazano ukupno sedam (7) ročišta, pri čemu primjećuje da je prvo ročište zakazano izvan roka propisanog citiranom odredbom čl. 304 st. 2 ZKP-a, imajući u vidu da je od dana potvrđivanja navedene optužnice SDT-a od strane vanraspravnog krivičnog vijeća Višeg suda u Podgorici, pa do dana kada je zakazano ročište (10. mart 2022. godine), protekao rok duži od dva mjeseca.

25. Zaštitnik nadalje konstatuje da je glavni pretres dva puta odlagan zbog promjene predsjednika sudećeg vijeća, pri čemu se u jednom slučaju radilo o izboru postupajuće sudije u sud više instance, da su tri ročišta odložena usljed neispunjenja procesnih pretpostavki za njihovo održavanje (bilo neophodno pribavljanje zapisnika o saslušanju okrivljenih lica XX, XX i svjedokinje XX pred Tužilaštvom za organizovani kriminal Republike Srbije), da je jedno ročište odloženo zbog nedolaska jednog od okrivljenih lica, koji se nalazi u pritvoru u Zatvoru Bijelo Polje i branioca jednog od okrivljenog lica kojem se sudi u odsustvu, a da je jedno odloženo zbog odsustva branilaca jednih od okrivljenih lica, pri čemu su branioci prethodno bili uredno obavješteni o terminu istog.

26. Kod prethodno navedenog, po ocjeni Zaštitnika, činjenica je da je postupajući – sudeći sudija Višeg suda u Podgorici u krivičnom predmetu Ks.br. XX/20 dva puta mijenjan, ne dovodeći u pitanje objektivnost razloga za to, da su podnosioci pritužbe za svo to vrijeme u pritvoru koji traje duže od dvije godine, te da dodjela u rad predmeta novom sudiji zahtijeva vrijeme za upoznavanje sudije sa činjeničnim i pravnim stanjem predmeta, a ima i procesnu posljednicu da postupak mora početi iznova (čl. 329 st.1 ZKP-a), a što sve doprinosi novom –

⁷ Predmet *Simonavičius protiv Litvanije*, predstavka br. 37415/02

⁸ Vidjeti Nola M. And Harby C., *A guide to the implementation of Article 6 of the ECHR*, Human rights handbooks, No. 3, Directorate General of Human Rights Council of Europe, 2001, p. 26.

odatnom odugovlačenju predmetnog postupka. Zaštitnik smatra da se promjena postupajućeg sudije i vijeća u konkretnim okolnostima slučaja, kao razlog dužeg trajanja postupka mimo razumnog roka, ne može posmatrati izolovano od obaveze i odgovornosti suda da vodi računa o poštovanju prava na pravično suđenje u svim njegovim segmentima, sa posebnom pažnjom kada su u pitanju pritvorena lica, te da s tim u vezi preduzme adekvatne mjere u cilju prevazilaženja problema koji se tiče preopterećenosti suda predmetima.

27. Evropski sud za ljudska prava je čestu promjenu sudija, a koji standard se *mutatis mutandis* ima primjeniti na konkretan slučaj, uočio kao jedan od razloga povrede prava na suđenje u razumnom roku. Višestruka izmjena sudija u istom predmetu bila je razlog za povredu prava na suđenje u razumnom roku u predmetu *Majkržik protiv Poljske*⁹, kao i u predmetu *Lehner i Hes protiv Austrije*¹⁰. Česta promjena sudskih vijeća ili postupajućih sudija dovodi do odugovlačenja postupka uslijed potrebe da se novi sudija ili vijeće upozna sa predmetom.

28. Zaštitnik je imao u vidu faktore koji utiču na drugo trajanje postupka (obimnost optužnice, broj lica koja učestvuju u postupka i dr.), međutim, uzimajući u obzir ponašanje podnosilaca pritužbe, koji ni na koji način nijesu doprinijeli dugom trajanju postupka, ponašanje suda, te interes i značaj predmeta spora za podnosiocima pritužbe, smatra da dosadašnje trajanje postupka nije u skladu sa standardima i zahtjevima iz čl. 6 st. 1 EKLJP, odnosno čl. 32 Ustava Crne Gore, te ukazuje na nužnost preduzimanja mjera kako bi se ročište glavnog pretresa sada i ubuduće, bez odlaganja, uredno zakazivalo i održavalo.

29. Zaštitnik naglašava da podnosioci pritužbe, koji se nalaze u pritvoru po rješenju vijeća Višeg suda u Podgorici Kvs.br. XX/21 od 8. februara 2021. godine, ne trebaju “trpjeti” posljedice organizovanja rada na predmetu, a ovo kada se imao u vidu i da je od dana pravosnažnosti optužnice SDT-a protekao period nešto duži od jedne godine i sedam mjeseci.

30. S tim u vezi, Zaštitnik je imao u vidu i navode iz pritužbe kojima se ukazuje da prethodno ukazano postupanje suda, usljed čestog odlaganja ročišta glavnog pretresa, zbog organizacije rada suda, ima za osnov povredu prava iz čl. 5 st. 3 EKLJP, a u odnosu na opravdanost sudskih odluka kojima se produžava pritvor podnosiocima pritužbe. Međutim, nije se upuštao u dalju ocjenu osnovanosti ovih navoda iz pritužbe, odnosno ocjenu o opravdanosti razloga i osnova za dalje trajanje pritvora, jer Zaštitnik nema mandat da ispituje pravilnost i zakonitost sudskih odluka, kao ni povredu ljudskih prava i sloboda po tom osnovu. Ovo iz razloga što bi, u konkretnom, drugačije postupanje Zaštitnika predstavljalo miješanje u meritorno odlučivanje o predmetu sudskog spora, za šta Zaštitnik nema ovlaštenje.

31. Naime, članom 22 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore (»Sl.list CG«, br. 42/11 i 32/14) propisano je da Zaštitnik nije ovlašten da mijenja, ukida ili poništava akte organa, da ne može da zastupa stranke u postupku, niti da u njihovo ime ulaže pravna sredstva.

⁹ Predmet *Majkržik protiv Poljske*, predstavka br. 52168/99, presuda od 6. maja 2003. godine.

¹⁰ Predmet *Lehner i Hes protiv Austrije*, predstavka br.9316/81, presuda od 23. aprila 1987. godine.

32. Stoga, Zaštitnik ne sprovodi instancionu kontrolu, niti preuzima funkciju državnih organa, kao što ne može istupati kao supervizijski organ koji može oduzeti pravnu valjanost akata/odluka koje su ti organi donijeli u okviru svoje nadležnosti.

33. Osim toga, po pravosnažnosti postupka, za ocjenu o tome da li je u konkretnom aktom, radnjom ili nepostupanjem suda povrijeđeno ljudsko pravo ili sloboda zajemčena Ustavom, nadležan je Ustavni sud Crne Gore, u postupku pokrenutom po ustavnoj žalbi, u skladu sa pravilima odredbi čl.68, 69 i 72 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore.

35. Imajući u vidu navedeno, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, shodno čl. 41 st. 2 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore daje

P R E P O R U K U

Višem sudu u Podgorici

- da u daljem toku postupka, hitno i bez odlaganja, u skladu sa odredbom čl. 15 st. 2 ZKP-a, preduzme procesne mjere i radnje radi zakazivanja i održavanja ročišta glavnog pretresa u predmetu poslovne oznake Ks.br. XX/20.

Viši sud u Podgorici je dužan da u roku od 30 dana od dana prijema ovog mišljenja dostavi izvještaj o preduzetim radnjama na izvršenju preporuke.

ZAŠTITNIK LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
mr Siniša Bjeković

Dostavljeno:

- Punomoćniku podnosioca pritužbe,
- Višem sudu u Podgorici,
- A/a.

